

Harm Jans en Anje Hindriks van der Veen

Het leven van Harm Jans Steendam speelde zich af rond een eeuwwisseling. Zijn geboorte vond plaats in de tweede helft van de 18^e eeuw en werd vastgelegd in de kerkelijke doopboeken, zijn overlijden is omringd door gebeurtenissen die de napoleontische periode en het begin van de 19^e eeuw kenmerken. Registraties van overheidswege nemen de plaats in van kerkelijke archieven en doop- en trouwboeken. Het gebruik van een achternaam of familienaam verdringt geleidelijk het gebruik van patroniemen. Een andere tijd breekt aan. Geboren in de tweede helft van de achttiende eeuw zal het grootste deel van het leven van Harm Jans, de zoon van Jan Cornellis, zich nog afspelen voor het jaar 1800. Maar op het moment van overlijden van Harm Jans op zaterdag 14 april 1810 is de negentiende eeuw echt begonnen. Op de zondag voor zijn overlijden wordt dat in de dankzegging in de kerken voor het huwelijk van Napoleon wel heel duidelijk. Harm Jans was toen nog jong, slechts 36 jaar, en liet een vrouw en vier kinderen achter. En een uitgebreide boedel, zoals later zal blijken. Tenslotte wordt in dit hoofdstuk in het kort beschreven wat er gebeurde in de levens van Cornellis, Fenje en Elsijn, de broer en zussen van Harm Jans.

Geboorte en jeugd

Harm Jans was de jongste zoon. Zijn ouders waren Jan Cornellis Steendam en Lysebeth Harms Vegter. Vader Jan Cornellis was 35 jaar toen hij in Bierum in het huwelijk trad met zijn jongere nichtje, Lysebeth Harms. Jan en Lysebeth kregen samen vijf kinderen, waarvan Harm Jans de jongste was.

Over de jeugd van Harm Jans is niet zoveel bekend. Op 7 februari 1768 werd hij gedoopt in de kerk te Spijk, zijn moeder Lysebeth is dan 26 jaar. Zijn grootouders van vaders zijde heeft hij alleen gekend uit de verhalen, Kornellijs Jans en Elsjen Klaassen Vegter waren voor zijn geboorte al overleden. De enige grootouder die hij wel goed gekend heeft is Fenje Eisses. Grootvader Harm Clasen Vegter overleed toen Harm Jans een half jaar oud was. Oma Fenje Eisses overlijdt in hoge ouderdom, zij werd 85 jaar. Harm Jans, haar kleinzoon, is dan 30. Hij zal haar slechts zes jaar overleven.

In het gezinsleven zijn het in de eerste plaats twee vrolijke gebeurtenissen die Harm Jans meemaakt, namelijk de huwelijken van zijn zussen Fenje en Elsijn, in 1788 en 1790. Harm is dan een jonge man van 14 resp 16 jaar. Maar het is ook zijn zus Elsijn die hem van nabij met de dood confronteert. Nadat ze twee kinderen heeft gekregen, Jakob en Jan, overlijdt Elsijn. Jan werd geboren in 1793, haar man hertrouwt in 1796, dus ergens in de tussenliggende periode is zij overleden. Zij werd in elk geval niet ouder dan 26 jaar, en haar overlijden zal een grote indruk gemaakt hebben op Harm Jans, die drie jaar jonger was dan Elsijn.

De schoonfamilie

Anje Hendriks¹ was een boerendochter, haar ouders Albert Hindriks en Pieterke Jans woonden op Dekkershuizen, in elk geval sinds 1765, mogelijk al eerder. Deze boerderij lag aan de Oostpolderweg 1 in Spijk. Vanaf 1765 hadden ze het beklemdrecht, met een vaste huur van f 180,-. De oudste broer van Anje, Albert, werd in 1762 geboren. Na het overlijden van Albert Hindriks in 1799 zette zijn vrouw Pieterke Jans het bedrijf voort. Na de dood van moeder erfde

¹ BBB 375; RAG RA XXVIII h1

zoon Albert de boerderij, in 1804. Hij was gehuwd met Kunje Jans. Mogelijk erfde ook zijn zus Anje geld in 1804, wat ze gebruikte voor de koop van de boerderij samen met Harm Jans Steendam. Verder was er nog een broer Jan Hindrik, gehuwd met Dieuwertje Alberts.

Het huwelijk

Harm Jans trouwde, 23 jaar oud, op zondag 30 oktober 1796 in Uithuizen met Anje Hendriks van der Veen, 20 jaar oud. Anje werd geboren op zondag 28 april 1776, zij was een dochter van Albert Hendriks en Pieterke Jans. Het huwelijk werd mogelijk kerkelijk voltrokken door Wilhelmus Janssonius² uit Wender, Oost Friesland, die sinds februari 1792 predikant te Uithuizen was. In september van datzelfde jaar kwam zijn vrouw met attestatie in de gemeente, *meijufvrouw Helena Janssonius geboren Tresling van Weerden*.

Voor het vastleggen van de huwelijkse voorwaarden togen beide families vijf maanden later naar Bierum. Harm had zijn ouders, zijn oudste broer, een zwager en een neef meegebracht. Anje liet zich vergezellen door haar ouders, drie broers, een zus, een schoonzus en een zwager. In totaal bestond het gezelschap uit vijftien mensen. Met zijn allen vervoegden ze zich bij Abraham Buning³, die na zijn studie sinds 1789 binnen verschillende jurisdicties werkzaam was als rechter. Op de 24^e maart van het jaar 1797 zal deze *der Rechten Doctor, richter van Bierum cum annex*, met zijn handtekening onder de *open en versegelden brieven* het huwelijk van Harm Jans Steendam en Anje Hendriks bezegelen.

Hieronder de volledige tekst, zoals te vinden in de Groninger Archieven⁴.

Abraham Buning der Rechten Doctor Richter van Bierum cum annex Betuige met dezen openen versegelden brieven dat met mande der vriendenraad het echtschap en huwelijk tusschen de E. Harm

² Wilhelmus Janssonius was gehuwd met Helena Haakma Tresling. Zij was een dochter van Tjalling Tresling en Petertje Haakma, geboren te Leeuwarden omstreeks 1767 overleed ze te Groningen op 26 oktober 1831 op de leeftijd van 64 jaar. Hij is waarschijnlijk een zoon van Wilhelmus Jansonius en Teelke Magdalena Havinga en heeft dan een broer Harm, geboren omstreeks 1767, een zus Trijntje, geboren omstreeks 1773 en een zus Wilhelmina, geboren omstreeks 1777. Ze kregen een groot gezin, waaronder:

Teelkje Petronella Wilhelmina Jansonius werd geboren op 11-12-1791 te Ween(d)er, Dld. Zij overleed op 18-02-1853 te Groningen, 62 (?) jaar oud.

Wilhelmus Jansonius geb 09-02-1794 te Uithuizen, predikant, overl 04-11-1880 te Onderdendam

Beijtske Janssonius werd geboren 06-03-1796 te Uithuizen, overl 06-06-1833 te Leeuwarden.

Antonius Haakma Janssonius, wijnkoper, geb te Uithuizen 26-10-1800/02-11-1800, overl 08-08-1877

Tjalling Janssonius geb 26-02-1803 te Uithuizen, overl 21-08-1876 te Den Andel (Baflo), predikant

Elisabeth Wilhelmus Janssonius werd geboren omstreeks 1805 te Uithuizen

Geerard Havenga Janssonius werd geboren omstreeks 1807 te Uithuizen, werd van beroep Medicinae Doctor oa te Winsum in 1844, hij is intekenaar in dat jaar op een boek van Klaas Jacobs Kuipers

Lidmaat Boek van Winsum begonnen Onder de bediening van mij W. Janssonius Pred. te Winsum 23-7-1787 met attestatie van ...14-9[-1788] Jufvrouw F. F. Tresling van Leuwerden

Over een Henricus van Weerden (is dit familie?):

19 maart 1800, Ben ik Henrijkus Van Weerden Jansonius door de Gemeente van Lellens als Pred. aldaar beroepen, zijnde in mijn dienst bevestigd, den 3 Aug. door den Wel Eerw. Heer W. Jansonius pred. te Uithuizen, en door G. Cremer, C. Contenot en L.B. Folmer, zijnde pred. te Woltersum, te WesterEmden, en te Bierum ingezegend en waarop ik des 's nademiddags mijn intrede deed uit 1 Cor. 3:11

³ Abraham Buning, een zoon van Jacobus Buning en Anna Carharina Werumeüs, werd geboren en gedoopt op 16 december 1761 te Groningen. Hij huwde met Anna Catharina Marissen en overleed op 16 oktober 1826 te Wirdum, gem. Loppersum. Hij werd 64 jaar. Zij vrouw overleed op 8 december 1841, zij werd 89 jaar oud. Zij was een dochter van Jan Marissen en Gezina Ringels. Bij zijn overlijden werd bij beroep aangetekend: 'vredereger', bij beroep van zijn vader 'taalman'.

⁴ RAG 733/896/76

Jans Steendam als Bruidegom ter eener en de E. Anje Hindriks als Bruid ter andere zijde is beraamd gededigt en besloten in comma en manieren hierna beschreven.

eerstelijk zijn Bruidegom Bruid en anwesende Vrienden Vredig en welvergenoegt met alle zodane goederen als de toekomstige jonge Ehel reeds hebben en aan malkanderen komen te brengen welke aangebrachte gelijk mede alle aan wederzijden aanervende en aanstervende losse goederen nevens winst oft verlies staande huwelijk .. na de echte bijslapinge zullen zijn

Van Bruidegoms zijde Cornellis Steendam en Lijsabeth Harms Vegter, als vader en moeder, Cornellis Jans Steendam, als volle Broeder, de E. Cornellis Fokkes, als aangetrouwde volle broeder, de E. Aeike Freerks Vos als volle Neef,

en aan kante des Bruids de E. Hendrik Alberts en Pieterke Jans, als vader en moeder, de E. Albert Hindriks als volle broeder, de E. Jan Hindriks als volle broeder, de E. Klaas Hindriks en Hilje Pieters als Ehel. als volle broeder en aangetrouwde zuster, de E. Tjark Willems en Trijnje Hindriks, Ehel. als aangetrouwde broeder en volle zuster.

*In oirkonde ... den 24 maart 1700 zevenennegentig.
Was get. A. Buning*

Beroep

Zowel bij het huwelijk van dochter Liesbeth in 1827 als bij het huwelijk van zoon Hendrik in 1834 als ook bij het huwelijk van dochter Pieterke in 1835 wordt beschreven dat het beroep van Harm Jans *dagloner* is. Interessant is dat bij deze huwelijksluitingen steeds als beroep van de bruidegom *boerenknecht* wordt genoteerd, en dat bij twee huwelijksluitingen bij het beroep van de bruid werd ingevuld *boerenmeid*. Duidt dit een zeker verschil aan in aard van de werkzaamheden of status van de werkzaamheden? Wanneer later hun kinderen trouwen en de boerenknechten van weleer nu vader van bruid of bruidegom zijn, is hun beroep *dagloner* geworden. Mogelijk is er dus toch sprake van een vorm van carrière, van boerenknecht tot *dagloner*.

En dan is er nog iets wat opvalt. Zowel bij de term boerenknecht als bij de term *dagloner* zal niet snel gedacht worden aan het in eigendom hebben van een boerenbedrijf. Maar dat is nu juist wat Harm Jans wel realiseerde, hij kocht een boerderij met grond, veel grond. De laatste zes jaren van zijn leven was hij eigenaar van een boerenbedrijf aan de Lage Trijnweg 40 te Spijk. In 1804 werd deze behuizing met bijbehorend land gekocht voor acht duizend gulden door *dagloner* Harm Jans en zijn vrouw Anje Hendriks. Waar heeft het echtpaar de eerste zeven jaar van hun huwelijk gewoond, voor de koop van deze boerderij? Ongetwijfeld in Spijk, daar werden immers de kinderen geboren. Mogelijk op Dekkershuizen, bij de ouders van Anje.

Verkopers waren Jan Cornellis en Antje Nicolaas Sterenberg. Bij de boerderij⁵ hoorde in totaal aan grond 61,75 deimt⁶, waaronder ook een deel kwelder en aanwas. De verkoopprijs werd bepaald op f 13.500,- en een vaste huur van f 255,-, te betalen aan eigendomhouder Hindrik Reijers. De koop vond vermoedelijk in het voorjaar plaats. Want een deel van de koopsom had betrekking op het al uitgezaaide winter- en zomerkoren. Van de totale koopsom was f 5.500 aan te merken als overnamekosten ten aanzien van *al het uitgezaaide winter- en zomerkoren, topgras, tijnen, dorsblok en windmolen*⁷. Het dorsen gebeurde blijkbaar niet meer met de hand, maar met een dorsblok of rol die door een paard werd rondgetrokken.

De financiering van een dergelijke grote aankoop kon niet (volledig) uit eigen middelen plaatsvinden. Harm Jans en Anje Hendriks, die met deze aankoop meiers werden, moesten geld lenen. In 1804 en 1809⁸ hebben ze van verschillende boeren geld geleend, waaronder waarschijnlijk Jacob Jans⁹. Mogelijk is in 1804 ook geld vrijgekomen uit de erfenis van de ouders van Anje Hendriks, wat gebruikt kon worden voor de aankoop. Haar vader was al in 1799 overleden, in 1804 overleed haar moeder en ging de ouderlijke boerderij Dekkershuizen te Spijk over op de oudste zoon.

Wanneer Harm Jans overlijdt in 1810¹⁰ wordt de boerderij verkocht in opdracht van weduwe Anje Hendriks. Kopers zijn de voogden van de minderjarige kinderen van Jan Jacobs en Aaltje Eltjes. Onbekend is wat zij betalen, alsook hoe groot de schulden (nog) waren die afgelost moesten worden.

Het overlijden

Op zondag den 8 van de grasmaand oftewel april 1810 werd in de kerken eerbiedig gedankt en de zegen van de algoede afgesmeekt over het huwelijk van Napoleon en Maria Louisa van Oostenrijk op zaterdag 31 maart 1810, met inzegening op de 1^e van de grasmaand. Vier dagen later overlijdt Harm Jans Steendam. Anje Hindriks is overleden op zondag 21 april 1816, 39 jaar oud.

Bierum den 13 van Grasmaand 1810.

Het bestuur van de 21ste gemeente hoofdplaats Holwierda aan Den Predikant. Mijn Heer.

⁵ Reeds in 1621 was er sprake van een boerenbehuizing. Op een kaart van 1685 staat eveneens al een gebouw. In 1826 werd de boerderij beschreven als een nieuwsgetimmerde boerenbehuizing met schuur. Nadat in de loop der jaren het schuurgedeelte werd uitgebreid en omstreeks 1928 de beide schuren werden verbonden, werd in het jaar daarop een nieuw voorgebouw gezet. In 1750 had De Hertoghe van Eeringa een collatie op deze plaats met 63,75 deimt. In de achtergevel staat de volgende spreuk:

Vergeefs op bouwen toegelegd
Vergeefs om 't huis voltooid te zien,
Gezwoegd, gezweet, o, arbeidslien
Zoo God zijn hulp, aan 't volk ontzegt
Vergeefs o, wachters! is uw vlijt,
Zoo God niet dit gebouw bevrijd.

⁶ een deimt is ongeveer een halve hectare

⁷ via BBB: RAG, RA XXVIII h1 (733/1071)

⁸ via BBB: RAG, RA XXVIII k4 (733/950)

⁹ Want in 1809 werd bij de inventaris van Jacob Jans een boerenbehuizing genoemd met 61,75 deimt en een beklemming van ongeveer 16 deimt kwelder of 2/12 deel van de kwelder van Derk Arends, met een totale vaste huur f 255,- aan de heer Reijers te Groningen. BBB, 364.

¹⁰ BBB, 364

Het Gemeentebestuur van Holwierda ontvangen hebbende eene Dispositie van Mijn Heer den Landdrost van den 29 van Lentemaand 1810 No 1 houdende dat op Zaterdag den 31ste L.l. de Burgerlijke betrekking bepaald is van het Huwelijk tusschen zijne Keizerlijke en Koninklijke Majesteit Napoleon en de Aarts Hertoginne Maria Louisa van Oostenrijk terwijl op Zondag den 1sten van Grasmaand 1810 dit doorluchtig Huwelijk Kerkelijk zal worden ingezegend, is het tengevolge de uitdrukkelijke Last, van Zijne Majesteit onzen Koning, met aanschrijving aan de Gemeente Besturen, om te doen zorge dragen dat deeze groote verbintenis, welke in derzelver gevolgen zoo eigenaartig geschikt schijnt om de zoo wenschelijke Rust en Vreede op het vaste Land te verzekeren, het gelijk van Frankrijk te volmaken en teffens de volkeren die aan hetzelfde verbonden zijn in de voorspoed van het groote Rijk te doen deelen op eene Godsdienstige wijze gevierd worden. Schrijft de Land Drost het Gemeente Bestuur van Holwierda aan om te zorgen dat door de Leraars der onderscheidene Kerkgenootschappen bij de Godsdienst-oefening op Zondag den 8 van Grasmaand 1810 of voorzover de aanschrijving niet tijdig genoeg tot dezelve kenis mogt zijn gekomen den daarop volgende Zondag Eerbiedig worde gedankt en den zegen van den Algoeden daarover afgesmeekt op de wijze hunne Gezindheden gebruikelijk, en dus diegeen welke zulks gewoon zijn, meer bijzonder door het aanheffen van een plechtig Te Deum.

Zoo insinueert het Gemeentebestuur voorn. De Predikanten in dite ressort, om aan diesn inhoud te voldoen. Waarmede Wij de Eer hebben met alle achting te zijn.

Mijn Heer

Het Gemeentebestuur voornoemd

Uit last van hetzelfde

H.J. Bolhuis.¹¹

Gezin van Harms Jans en Anje Hindriks

Na hun huwelijk op 30 oktober 1796 bleven voor Harm Jans en Anje Hindriks de eerste jaren kinderloos. Na drie jaren, in het najaar van 1799, vlak voor de eeuwwende, werd duidelijk aan iedereen: Harms vrouw Anje is zwanger. Op 2 februari 1800 is het zover, Liesbeth wordt geboren, en op 8 februari gedoopt¹². Harm en Anje hebben niet lang voor hun kleine dochter kunnen zorgen. Liesbeth overlijdt, ze zal ongeveer een jaar oud geweest zijn.

Na enige tijd is Anje weer in verwachting, opnieuw een meisje, en ook zij krijgt de naam Liesbeth. Ze werd geboren op 20 januari 1802, en ruim een week later, op 31 januari, gedoopt in de kerk te Spijk. Liesbeth Harms (1) trouwde, 25 jaar oud, op zaterdag 13 oktober 1827 in 't Zandt met Remmert Jans Wieringa, zoon van Jan Garmts en Trijntje Pieters. Hij is gedoopt op woensdag 26 juli 1797 in Uithuizermeeden. Remmert Jans is overleden vóór 1851, ten hoogste 54 jaar oud. (2) trouwde, 49 jaar oud, op zaterdag 4 oktober 1851 in 't Zandt met Wigbolt Harms Dijkema, 40 jaar oud. Wigbolt Harms is geboren in 1811 in 't Zandt, was eerder gehuwd met Reina Floris Smit en zoon van Harm Doekes en Lijsbet Jans.

Verder werden nog gedoopt te Spijk Hendrik Harms, geboren op zondag 11 december (zie volgend hoofdstuk), Jan Kornelis, geboren op donderdag 27 februari 1806 (overleed vóór 1816, ten hoogste 10 jaar oud) en tenslotte Pieterke Harms, geboren op zaterdag 24 juni 1809 (boerenmeid, trouwde 25 jr op zaterdag 21 februari 1835 in 't Zandt met Vreerk Ottes van

¹¹ Bierum, pag 18

¹² Opvallend aan deze datum is dat het een zaterdag betreft. Het handschrift is duidelijk, mogelijk is er een vergissing van de notulist.

Seissen, 28 jr, aktenummer 1. Vreerk, geboren in 1807 in Godlinze, was een zoon van Otte Fokkes van Seissen en Tjaske Vreerks, zijn beroep: boerenknecht).

Er zou echter ook nog minstens één kind geboren kunnen zijn tussen de trouwdatum in 1796 en de geboorte van Liesbeth in 1800. Nazien in DTB Uithuizen, of andere DTB? Doop 09-03-1800 Uithuizerveerden Kind Frouke Geslacht v Vader Harm Jans Moeder Antje Hinderks. Maar deze naam lijkt niet goed te passen. Het is echter ook heel goed mogelijk gezien de vernoemingen van wederzijdse ouders dat met de gevonden kinderen ook alle kinderen in beeld zijn. In 1798 wordt in Usquert een kind gedoopt van Harm Jans en Antje Hendriks, met de naam Jan. Er zijn geen andere kinderen van deze Harm Jans en Antje in Usquert.

Broer Cornelis Jans en zijn vrouw Aaltje Lubberts

Cornelis Jans Steendam, de oudste zoon van Jan Cornellis Steendam en Lysebeth Harms Vegter, werd gedoopt op zondag 31 januari 1762 in Bierum. Hij trouwde met Aaltjen Lubberts.

De huwelijkse overeenkomst werd gesloten ten overstaan van Abraham Buning, secretaris van de jurisdictie van 't Fivelingo Quartier, op vrijdag 23 november 1804. Op dezelfde dag werden de huwelijkse voorwaarden bepaald tussen de moeder van Cornelis en haar tweede echtgenote Jan Hendrik Gerhardi. In de notariële verslaglegging zijn beide huwelijkse overeenkomsten na elkaar beschreven. Aaltjen Lubbers is getuige bij de sluiting van het huwelijk van haar aanstaande schoonmoeder, zij wordt daar bruid genoemd. Moeder Lysebeth is getuige bij de sluiting van het huwelijk van haar zoon, zij wordt daar weduwe genoemd. Aanstaand vader Jan Hendrik Gerhardi is daar geen getuige. Wat is de betekenis hiervan. Was het aantal getuigen wat je mee mocht nemen beperkt? Was Gerhardi niet gewenst als getuige? Het had wel in de verwachting gelegen.

Wie heeft Cornelis als getuigen gevraagd? Genoemd worden zijn moeder Lijsabeth Harms Vegter, zijn oudste broer Harm Jans met zijn vrouw Anje Hindriks, zijn zwager Cornellis Fokkes, weduwnaar, eerder gehuwd met zijn zus Fenje Jans, en de voogden van het minderjarige kind van zijn overleden zus en zwager, Elsje Jans en Evert Jacobs. Op dit moment weet ik nog niet om welke van de twee mij bekende kinderen het van hen gaat, om Jacob (geb. 1791) of Jan (geb. 1793). Zij hadden ook nog een half zus, Teetje genaamd. De voogden waren de al eerder genoemde Harm Jans als voormond, samen met Meinderd Takes als vreemde voogd. De sibbevoogd Fokke Jacobs was niet aanwezig.

Aaltje had ook getuigen meegebracht. Haar broer Willem met zijn vrouw Wupke Klaassen, en Emo Folkerts, die speciaal gevraagd was getuige te zijn. Haar ouders zijn Lubbert Pieters en Geertje Willems.

Cornelis Jans en Aaltjen kregen een zoon, Jan. Jan werd geboren op zaterdag 18 april 1807 en ruim een week later, op zondag 26 april 1807 gedoopt. Bij de verdeling van de boedel in 1810 wordt genoemd dat er een minderjarig kind is, dat betreft deze Jan. Bij diens overlijden op 29 jarige leeftijd, op 2 december 1836 te Weiwerd, wordt geen melding gemaakt van een partner.

In 1806 verkopen de kinderen van Klaas Bernardus Dijkhuizen en Martje Fokkes een *behuizing met vriesche schuur doende aan erven Mevr. Van Nienoord voor f 2.752,-*. Het zou gaan om 't Loug 12. Volgens een register van patenten van Fivelingo over de jaren 1806 – 1809 staat Cornelis Jan Steendam te boek als herbergier, tapper, kruidenier, winkelier en logement. De

inventaris zoals beschreven bij de vorige eigenaar is indrukwekkend¹³ en dat geldt ook wanneer je de lijst ziet die bij de boedelscheiding na het overlijden van Cornelis Jans werd opgemaakt, zie hieronder. Daaronder ook het nodige zilver en goud, zoals een zilveren oorijzer met gouden stiften, een paar zilveren *schoegespen*, een *zilveren beugel en haak met tasch*. Deze laatste was gemerkt met A.L., de initialen van Aaltje Lubbers. Bij de nalatenschap was ook een bijbel met zilveren krappen, die was gemerkt met de letters K.H.F. Niet duidelijk is van wie dit de initialen zijn. Het zou kunnen dat deze bijbel van zijn oom Klaas Harm Vegter is geweest, die vermoedelijk voor 1804 is overleden.

In November 1813 werd Spijk door de Franschen, die Delfzijl bezet hadden, vreeselijk geplunderd, terwijl zij voorwerpen van belangrijke waarde wegvoerden¹⁴. Ook bij Jacobs lezen we dat Simon Jakobs Groenewolt, geboren Zuidwolde April 1771, echtgenoot van Jantje Klaasens Dijkhuizen *practisérend geneesheer en vroedmeester* te Spijk was. Op de grafsteen in Spijk staat: Jantje Klaasens Dijkhuizen, geboren Spijk 24 Juli 1776, in leven echtgenote van Simon Groenewolt, overleden 12 September 1853. Cornelis Jans is overleden omstreeks 1809 in Spijk, ongeveer 47 jaar oud.

Boedelscheiding Cornelis Jans Steendam te Spijk, 5.3.1810¹⁵

Inventaris van alle zodanige goederen als Cornelis Jans Steendam overleden te Spijk bij zijn dode lijk dezès heeft nagelaten, en ter instantie van de voogden over het minderjarig kind van wijlen C.J. Steendam, en Aaltjen Lubberts, in echte verwekt, als volgt.

*Eene beklemminge en schuire
met de beklemminge van het
heem staande en gelegen
te Spijk, get. No 85*

In dezelve

*Een staande plaat
een haal, tang asschop en bijl
3 bordenkleeden 1 [.]
1 [...] Spiegel
6 schilderijtjes
1 rik met 10 telders
1 kabinets 9 roemers
6 bierglasen 10 kleine glazen
8 roemers 20 witte borden
15 bonte d° 5 d° schotels
2 half dozijnen porcelein
2 azijn glaasen
4 schilderijtje
1 goudschaal
4 tinnen kroespullen
1 d° kroes d°
2 d° coffijpotten
2 d° koppen
2 d° kandelaars
2 d° schotels
11 dito lepels
2 d° koppen 1 pijpkan
10 messen 6 vorken
1 messekorfje
1 mesken schenkketel*

*1 d° theepot
1 d° pan
1 d° pot
1 d° kop
2 koperen koffijketels
1 d° theeketel
1 d° schotelketel
1 d° tabakscomfoor
1 meskensakertje
1 d° teldercomfoor
1 d° strijkijzer
1 koffijmolen
3 onderbedden
1 dekbedde
3 peluwen
16 kussens
3 dekens
3 bedspreeden
2 paar gordijnen met rabatten
4 tavel
17 stoelen
2 stoelkussens*

In de winkel

*een la met wolles & linnen koorde
1 d° met wollen linten
1 d° met wollen en linnen garen
1 d° met zijde & zijden linten
1 dito met kruiderijen
1 d° met wit en blauwe stijfsel
1 d° met spijkers*

¹³ Ubbens, t'Loug, 67

¹⁴ Jacobs, 109

¹⁵ RAG 733/950, 3e katern

1 d° met rongen
1 d° met lakmoes
1 doze met koperen gewigten, etc
sommigen aan ogen, etc
1 la met knopen
12 ledige laden 2 dito
1 meelvak
1 gortvak met 2 maten
1 vat tot zout met 2 maten
1 tweebaksvat

Eenig losse goed

17 grone siepese Potten
18 d° schotels 6 telders
2 d° pannen 2 comforen
9 hardbakken potten 7 dito
4 bremer schotels 1 wolle d°
19 bonte spoelkommen
1 ½ dozijn theegoed 2 theepotten
6 leersen 12 [..]
3 grote vlesschen 24 wijn d°
1 bakens met houten schalen
2 d° met koperen schalen
1 - - d° meelschep
½ kroes tinnen maats
1 ¼ d° d° d°
4 half oorts d°
2 tinnen tragtters
2 blikken dito
7 stuks ijzeren gewigten
1 dito 25
15 stuks loden dito
1 olie en traanbak met maten
Een blikken strooptrom

In het lugthuis

Een bedpan 2 ijzeren potten
2 tapemmers
1 balie 1 bakaat 1 schrage
1 juk 1 schoffel
1 patschoffel
2 kalkvaten
1 half teervat
16 lege vaten
1 houten balans met schalen
1 handbijl
1 staende plaat en heerdket

Uit het kabinets

10 wijtels 2 bedkleeden
4 lakens 14 kussenteken
3 paar kussenteken

5 glasgordijnen

Vrouwe lijfstoebehoren

10 hemden
1 borstrok
4 baaijen rokken
3 vijfschagten d°
2 greinen d°
6 beisjes
2 blouwe tierenteine schuiden
2 grauwe schuiden
1 zwart 16 blouwbond d°
20 hals en zakdoeken
18 ondermutzen
8 bovenmutzen
1 paar hozen
2 hoeden
1 zilveren oorijzer met gou
den stiften
1 gouden drieslot
2 paar goude haken
1 zilveren oudelanain doosje
1 paar zilveren schoegespen
Een zilv: beugel en haak
met tasch **A.L.**
1 d° lepeltje

Mans lijfstoebehoren

1 paar zilveren schoegespen
1 paar d° beengespen
1 d° - cachet
1 d° mes en vork met schee
1 d° horlogie bij Jan Chris
20 hembden
2 hembdrokken
3 vestjes
1 kamisool
2 kortjans
4 hessen
5 broeken
12 paar kousen
2 hoeden
1 bijbel met zilv: krappen gem **K.H.F**
2 paar schoenen
1 paar stevels

Uitstaande Credieten volgens onder-
scheidene kladdens, zoo debiens als an-
ders wegens compassie en duister-
heid der openstaande posten bezwaar-
lijk te begrooten

Dezen aldus opgemaakt ten over-
staan van de voogden benevens door
drie buurlieden als daartoe expres-
selijk verzocht en door deselve nevens, den 2 en 3 maart 1810
./.. was get ./..

*Harm Jans Steendam
Luitjen Jans
Reinder Omes
Jan Klasen
Jan Luitjens*

*H. Brinks
gerigtswedman*

Zus Fenje Jans en haar man Cornelis Fokkes Bloema

Fenje werd geboren op maandag 28 februari 1763 en gedoopt op zondag 23 oktober 1763 in Spijk. Opvallend is het verschil tussen geboortedatum en doopdatum, niet duidelijk is of dit te maken heeft met de gezondheid van de baby, met het niet aanwezig zijn van een dominee, of met iets anders.

Fenje Jans trouwde landbouwer Cornelius Fokkes Bloema, zoon van Fokke Cornelis en Aaltje Jans. Cornelius was gedoopt op zondag 3 december 1758 in Weiwerd. Het kerkelijk huwelijk van Fenje en Cornelius vond plaats op zaterdag 10 mei 1788 in Weiwerd. Op 3 april 1789 werd het huwelijkscontract gesloten te Vierburen¹⁶.

Als getuigen voor bruidegom Cornelius waren aanwezig zijn vader en moeder, Fokke Cornelis en Aaltje Jans. Verder zijn zwager Harm Jurriens, de aangetrouwde halve oom Jan Tiesen samen met zijn echtgenote, Trijntje Cornellis, halve moej van de bruidegom. Tenslotte nog neef Jan Tjarks samen met zijn vrouw Jantje Jans.

Getuigen voor bruid Fenje waren haar vader en moeder, Jan Cornellis Steendam en Elijsabeth Harms Vegter, en haar broer Cornellis Steendam. Verder oom Klaas Harms Vegter en aangetrouwde oom Freerik Aikes Vos. Tenslotte nog neef Aike Vos samen met zijn vrouw Geertje Alles.

Vader Fokke Cornelis is weer de zoon van Cornelis Fockes, geboren in 1686, die tweemaal gehuwd was. Opa Cornelis, naar wie hij vernoemd was, woonde al lang in Oterdum. Op 6 september 1720 worden Kornellijs Fockes en Aeltje Dercks met attestatie van Nieuwolda vermeld. In 1725 worden ze niet genoemd, het is dan een kleine lijst, mogelijk niet volledig of ze wonen dan daadwerkelijk elders, mogelijk in Nieuwolda? Aaltje is zijn eerste vrouw en de moeder van Fokke. Later wordt hij genoemd samen met zijn tweede vrouw Claeske Harms als lidmaten in 1735 en ook in 1741, wonende op de Warven te Oterdum. Deze Claeske Harms werd op 22 juni 1732 in Oterdum toegelaten tot het avondmaal *op belijdenis*. In 1752 wordt Cornelis Fockes opnieuw genoemd, blijkbaar is hij nu weduwnaar. Als Petrus Adriani in 1762 voorganger wordt te Oterdum treft hij daar Cornellis Fockes aan, hij is ouderling. Zes jaar later, 30 maart 1768, overlijdt Cornellis Fockes. Op 1 januari 1769 wordt '*Geert Reints in plaats van de overleden Cornellis Fokkesz ouderling*'.

Fenje Jans overleed april 1798 in Weiwerd, 35 jaar oud. Haar man Cornelius is overleden na 1835, minstens 77 jaar oud.

¹⁶ RAG 733/895/135

Fenje Jans en Cornelius Fokkes kregen vijf kinderen, Fokke¹⁷, Elisabeth¹⁸, Aaltje¹⁹, Jan²⁰ en Elsje²¹. Later huwt Cornelius Fokkes opnieuw, met Hilje Jans Bons, 20 mei 1798. De oudste zoon uit dit huwelijk, Pieter Cornelius, wordt diaken in de eerste afgescheiden gemeente van Delfzijl (wesseling, 43).

Zus Elsijn Jans en haar man Evert Jacobs

Elsijn werd gedoopt op zondag 29 april 1770 in Spijk. Ze trouwde met Evert Jacobs. Het kerkelijk huwelijk vond plaats 4 april 1790 in Bierum. Kort daarvoor, op 11 maart 1790, hadden ze te Vierburen het huwelijkscontract gesloten ten overstaan van Harmen Amming, geconstitueerd Richter van Bierum. Het was een grootse bijeenkomst geweest, met veel getuigen. Zo waren er de twee broers van Evert, te weten Fokke en Sijmen, de laatste met zijn vrouw Cornelske Klaasens. Ook zus Okje, die er alleen voor stond sinds het overlijden van haar man Cornelis Bolt was aanwezig. Verder waren nog twee neven aanwezig, te weten Willem Wiests en Fokke Sikkes.

Elsijn was ongetwijfeld blij dat haar ouders aanwezig waren. Jan Cornelis Steendam en Lysabeth Harms Vechter waren zelf ook blij met het huwelijk van hun dochter. De twee jongens waren nog niet getrouwd, zij was de tweede dochter die huwde. Fenje was nog geen twee jaar geleden daarvoor getrouwd, en hadden samen een kindje, Fokke. Broer Cornelis en zus Fenje waren getuigen, de laatste met haar man Cornelis Fokkes. Broer Harm, 22 jaar, was helaas niet aanwezig. Moest hij oppassen, was hij ziek, of speelde er wat anders?

Ook oma Fenje, oom Klaas Harms Vechter, oom Eise Harms Vechter, aangetrouwde oom Frerik Aikes Vos, samen met zijn pas getrouwde (hij was eerder gehuwd met Martje Cornelis Steendam, een zus van de vader van Elsien) vrouw Imke Wolters, waren getuigen. Verder nog neef Aike Freriks Vos samen met zijn vrouw Geertje Alles, uit Bierum, en nicht Jantje Grommers - dochter van tante Tjaaktje Harms Vechter - met haar man Johannes van Weerde. En tenslotte nog *halve neef* Feiko Jurriens, samen met zijn vrouw Aafke Bartels, uit Losdorp²².

Bij het vastleggen van de huwelijkse voorwaarden wordt overeengekomen dat alles wat Evert en Elsien samen zullen kopen en verwerven, de losse goederen - *neffens winst en verlies na de echte bijslapinge zijn gemeen, dat is half en half* - gemeenschappelijk zullen zijn. Maar dat geldt niet voor alles, want *alle vaste goederen welke aan bruidegoms zijde thans op een somma van 1500 guldens wordt begroot, beneffens alle aanervende en aanstervende vaste goederen* blijven buiten deze regeling²³.

¹⁷ Fokke Bloema, ged zondag 24 jan 1790, Weiwerd

¹⁸ Elisabeth Cornelis Bloema, ged zondag 3 apr 1791, Weiwerd, geh (1) Geert Reints Zomerman - overl vóór 1815 – geh (2) donderdag 25 mei 1815 in Delfzijl met Jacob Geerts Jager, 33 jr.

¹⁹ Aaltje Cornelis Bloema, ged zondag 5 mei 1793, Weiwerd, geh zondag 24 okt 1813 in Delfzijl met Hindrik Pieters Keijer, 23 jr

²⁰ Jan Cornelius Steendam (Bloema), ged zondag 11 jan 1795, Weiwerd, geh woensdag 14 jun 1837 in Delfzijl met Trientje Jacobus Meijer, 27 jr, geb maandag 20 nov 1809, Siddeburen, dochter van Jacobus Hendricus Meijer en Eelje Berends Kam.

²¹ Elsje Cornelius Bloema, ged zondag 4 sept 1796, Weiwerd

²² Zij zouden in 1793 een boerenbedrijf onder Holwierde kopen, het in 1802 verkopen en weer een jaar later wordt zijn huis verkocht door de erfgenamen; zie RAG RA VII c7, f.393; idem IX c5, nummer 474 en c5 nummer 483

²³ RAG 733/895/173

Tot de familie van Evert Jacobs behoren blijkens de lijst van dedigslieden bij zijn huwelijk zijn boers Fokke en Sijmen, met hun vrouwen, en zijn zus Okje, die nu weduwe is. De familie komt uit Oterdum. Zijn zus Okje zal later hertrouwen met Lambert Cornellijs en samen worden ze lid van de gemeente te Oterdum op 14 juli 1776. Op 24 maart 1782 vertrekken ze met attestatie naar Borgsweer. Gezien de namen van de broers is het zeer goed mogelijk dat de ouders Jacob Fockens en Jantien Sijmens zijn, die op 23 december na belijdenis lid werden van de gemeente te Oterdum. Overigens staan ze ook al bij de ledenlijst van 1735 te Oterdum.

Aan de Hereweg 1 te Bierum ligt de boerderij Rehoboth. Deze boerderij had voor 1753 nog een zogenaamde Groninger schuur, voor 1790 was deze vervangen door een Friese schuur. Na het overlijden van eigenaar Jan Alders, gehuwd met Lyzabeth Jacobs kwam in 1790 een boedelscheiding tot stand en werd de boerderij verkocht²⁴. Kopers waren Evert Jacobs en Elsijn Jans Steendam. Zij kochten de boerderij met de bekleemde 54 grazen met een huur van f 162,- per jaar ... *van welke landerijen één gras ongescheiden in de plaatse van Fokke Jacobs is liggende, door denzelven gebruikt voor f 3,- huur, komende zulks ten voordele van de kopers.*

Nadat Elsijn en Evert op de boerderij waren gaan wonen, werden twee kinderen geboren. Zoon Jakob werd gedoopt op 7 augustus 1791, zoon Jan op 15 juli 1793. Elsijn Jans is overleden vóór 1796, zij werd hooguit 26 jaar.

Na het overlijden van Elsijn hertrouwde Evert in 1796 met Roelfien Jans, waarna hij in 1797/8 overlijdt. Hun boedel wordt dan verdeeld²⁵. Na zijn overlijden hertrouwt Roelfien in 1799 met Simen Jelmers Doornbos uit Garrelswear. Roelfien overlijdt in 1812 en Simen hertrouwt met Hendrikje Everts Huttinga.

Schoolmeesters te Bierum volgens lidmatenlijst

1. **Harm Berents**, gehuwd met Jantje Roelfs (overleden in 1747) (in 1718 aangetroffen door DS Clein). Opnieuw in 1729 door Adami
2. **Johannes Sylvius**, in oct 1750 op belijdenis des geloofs aangenomen, overleden 1761
3. **Jan Sissing**, 25 December 1764 schoolmeester te Bierum (Overleden in 1782) op belijdenis des geloofs aangenomen
4. **Andreas Sissing**, 1783 met att van Uithuizen, 1793 als lidmaat gevonden door ds Folmer: Andries Sissingh, schoolmeester (Overleden). Is dit de zoon van Jan ?

Diakenen te Bierum volgens lidmatenlijst

Frerik Clasen, 1748, lid
Hajo Jans, 1748, lid
Aike Freriks Vos, 1793, lid
Jan Willems, 1793, lid
Otte Koenes, 1793 in 't vervolg
Pieter Heijes, idem
Hendrik Cornelis, 1797, diaken, belijdenis
Harm Cornelis, 1801, bel., bevorens diakens
Wiert Pauwels, 1801, bel.

²⁴ RAG RA XXV d3, idem c4

²⁵ RAG RA XXV d6

Ouderling te Bierum volgens lidmatenlijst

Jan Alles, 1718, lid, overleden in 1719

Garnt Hindrix, 1718, lid

Harm Garmts, 1718, lid, overleden in 1720

Jacob Roelfs, lid, 1748, overleden 1752

Claas Freriks, lid 1748, overleden 1767

Jan Melles, 1793, lid (in deze periode overleden)

Sijbold Derks, tijdens Folmer ouderling, overleden 27.4.1797

Gerrit Michiels, lid 1793, vert. naar Loppersum

Tijmen Alberts, tijdens Folmer ouderling

Emo Folkerts, met att van Weiwerd, 13 oct 1797

Kerkvoogden te Bierum volgens lidmatenlijst

Klaas Bartels Vechter, lid, 1710, 1718, 1729

Cornellis Jansen, lid 1748

Waarschijnlijk is Klaas tot zijn overlijden kerkvoogd geweest, in 1743 ongeveer.

Daarna heeft Cornellis het overgenomen van de opa van zijn vrouw!